

HISTÒRIA

TAVERTET 1896

Voldriem donar a conèixer unes dades històriques, en forma d'estadística, que semblen prou curioses i que són tretes del padró d'habitants del poble de Tavertet durant l'any 1896.

Podem veure que aleshores hi havia 91 famílies amb un total de 444 habitants, distribuïts així:

- 6 famílies d'una sola persona
- 12 famílies de dues persones
- 14 famílies de tres persones
- 15 famílies de quatre persones
- 12 famílies de cinc persones
- 5 famílies de sis persones
- 11 famílies de set persones
- 7 famílies de vuit persones
- 3 famílies de nou persones
- 3 famílies de deu persones
- 1 família de tretze persones

Les sis famílies d'una sola persona, dues eren dones i quatre d'homes. Una dada que desconeixem és si cada família vivia en cases diferents o si vivien, algunes, en una mateixa casa. Doncs quan es refereix a famílies del poble no posa ni noms ni números de les cases ni carrers.

Per mesurar el nivell cultural d'aquest moment direm que:

- de 28 famílies hi havia una persona que sabia llegir i escriure
- de 12 famílies hi havia dues persones que sabien llegir i escriure

de 3 famílies hi havia tres persones que sabien llegir i escriure

de 2 famílies hi havia quatre persones que sabien llegir i escriure

d'1 família hi havia cinc persones que sabien llegir i escriure

d'1 família hi havia sis persones que sabien llegir i escriure

També podem constatar que de 4 famílies dues persones sabien llegir i només una escriure. Una família que tres sabien llegir i dues escriure. Una família que 4 saben llegir i dues escriure.

Hi ha un total de trenta-dues famílies sense cap familiar que sàpiga llegir i escriure. No cal dir que les famílies amb més de tres components que saben llegir i escriure són benestants i algunes vivien de renda i d'aquests els que no en sabien eren infants o llogats.

Per tant tenint en compte que 88 persones eren menors de deu anys tenim que un 30% han rebut educació escolar. Això no vol pas dir que els que no sabien de lletra fossin tot famílies necessitades ja que d'entre elles n'hi havia de cases de pagès de ben rem, més aviat es deu a diverses circumstàncies com estar lluny del poble o ser famílies nombroses que havien de lluitar per guanyar el pa anant, de petits, darrera el bestiar o altres afers.

Com sempre els que no sabien de lletra no eren pas gent sense intel·ligència o talent i per tant hi havia pagesos ben espavilats per treure un bon rendiment de les terres del bestiar i cauts en no deixar-se engatussar pel mercader. D'aquests n'hi havien que jugaven a la Borsa, altres eren bons administradors municipals. Sempre podrem aprendre coses d'aquella gent.

També com a nota curiosa es pot afirmar la «dita d'abans» en quan havíem sentit dir que les persones tenien la tirada d'anar de llevant a ponent, al revés del bestiar que per fer prova calia portar-lo de ponent a llevant. Veiem que de les 444 persones empadronades 72 són nascudes a la província de Girona, dues a la de Lleida (la mestra i la seva germana) i les restants a la de Barcelona. Es comprèn que la mestra sigui d'una altra província, doncs, sempre han d'anar d'ací d'allà. Les que venien de Girona nosaltres en dèiem que venien de l'altra banda.

A l'any 1873 els nous regidors elegits per formar el nou ajuntament van presentar una excusa per escrit, ja que dels sis membres 4 no sabien llegir ni escriure i un altre sabia posar la signatura amb molt de treball.

Transcrivim aquest escrit i la resposta del batlle:

Los ciudadanos Juan Pons, Miguel Novellas, Francisco Torra, Juan Parareda, Juan Yllamola y Lluís Areñas, vecinos todos de ese término municipal; acuden ante V.S. y manifiestan que teniendo entendido que han sido elegidos para formar el nuevo ayuntamiento en las elecciones ultimas, y espresando la ley organica municipal en un artículo 39 que para el desempeño de los cargos de alcalde y regidor sindico se necesita leer y escribir, de cuyo requisito carecen, de los seis quatro no saben leer ni escribir, y el Miquel Novellas con mucha pena sabe firmar sin que sepa de leer, y el unico abto para dichos cargos debe marcharse en el dia ultimo de Octubre proximo; y por consiguiente por necesidad deben de recaer dichos cargos en personas incompatibles o excluidas por la ley citada; en cuya atención

A V. con el debido respeto suplican se sirva dar de nulidad la nueva eleccion, y nombrandose en su lugar personas abtas para el desempeño de los expresados cargos.

Gracia con justicia que esperan merecer del recto proceder de V.

Tavertet, primero de setiembre de mil ochocientos setenta y tres.
por los interesados que no saben escribir:

Pedro Mayolas

Resposta de l'ajuntament:

El artículo 39, parrafo sexto textualmente dice que para ser alcalde y regidor sindico se necesita saber leer y escribir pero habiendo dos de los elegidos que reunen estas circunstancias, ya es numero suficiente noimportando nada el que los otros quatro que han de ser los concejales no reunan estas circunstancias, toda vez que para el cargo de concejal no coincidan segun el ya citado artículo.

En cuanto a la circunstancia de tener que ausentarse en octubre Lluís Areñas nada puede resolver el ayuntamiento y quando llegue aquella ocasión podre consultar a la superioridad.

Esta es la resolució del municipio a la presente instancia reservando noostante a los interesados el derecho de acudir a la comision provincial.

Tavertet 3 de Octubre de 1873.

El alcalde presidente:

Francisco Villaret.

ITINERARIS D'EXCURSIONS PER COLLSACABRA I LES GUILLERIES

VII.

ITINERARIS D' EXCURSIONS PER COLLSACABRA Y LAS GUILLERIAS.

I.—COLLSACABRA.

Las sepulturas celtas, lo dólmen del avench de Tavertet, Sant Joan de Fábregas y Rupit.

Lo día 20 de Juny de 1882 vaig sortir de *Barcelona* a la 1^h 50^m t., arribant a *Vich* a las 5^h t., y hostaltantme en la fonda Michel.

Al día següent, montat en un bon matxo del Reyet de Vich (Carrer Nou, n.º 2), y portant per mosso de peu a En Creu alta, a las 5^h m. sortia de dita ciutat per lo pont dels Caputxins y carretera de Roda.

A las 6^h 30^m m. arribava a *Roda* y a las 7^h 30^m m. al pont de Sant Martí de Sasorts, pujant al *Esquirol* (Santa Maria del Corcó) ab una hora més. Després d' esmorzar a ca' l' *Noy Mon*, a las 9^h m. sortia del *Esquirol*, qual altitud calculo a 600 m. aproximadament; a las 10^h m. passava per *Toni-grós*, que deu estar a uns 750 m. poch més ó ménos; y 15 minuts després, feya alto en lo *Hostal de la Rotllada*, que suposo tindrà uns 800 m. d' altitud.

Després de haver refrescat y descansat un ratet, a las 11^h m. vaig tornar a emprendre la marxa, pujant cap al *Collet de Pallarols* que vaig deixar a má esquerra, passant luego per ca' *N Torrentó de Collsacabra*, y baixant per ca' *N Colell de Pruit*; de aquí passant per ca' *N Alou*, luego per la casa de *Renyins*, y després girant a má esquerra, pujant cap al *Collet de Pixa-Nuicias*, vaig arribar a las 12^h 45^m t. a la gran casa de pagés del *Coll de Pruit*. Son propietari D. Joan Bori, me acullí ab la més coral y franca

hospitalitat y m' mostrá set pergamins que son altrás tantas escripturas, autorisadas per notaris de Rupit, tolas en llatí, algunas ab caràcters gòtics, una del 1311, un'altra del 1390, y las demés dels sigles xv, xvi y xvii.

La situació de la casa del Coll de Pruit, no pot ésser mes pintoresca. Assentada en lo declive de un turó, en terreno quasi plá, rodejada de faigs y prats, domina un panorama tant vast com esplendent, limitat per la cordillera pyrenáica, desde Rosas al Puigmal, sos 900 metres d' altitud li donan una frescor, que fa pensar que l' estiu no existeix; l' ayre es pur y embalsamat y s' hi troba sempre rica llet de vaca, cabra y ovella, recuyts y formatges, fets a la casa, y dúas caballerias pera excursions; tot lo qual la constituheix en un seti sens rival pera estiuarhi ab tota tranquil·litat, lliure del bullici, de la critica y la *chismografia*, peculiars als centres estiuhenchs de la bona societat.

Ab 4 horas se va a Olot, ab 2 a Sant Feliu de Pallarols y St. Esteve d' En Bas y ab $\frac{1}{2}$, al Santuari de la Salut. Prop de la casa hi ha las fonts de la Teula y de la Colla, origen del Riu Fluviá. Ab 15 minuts se puja a la torre enderrocada de Puig Afra que serví de telégrafo óptich, situada en lo cim de un turó, punt culminant de la regió occidental del Plá de Pruit ó Collsacabra, de hont se gosa de un extens y bellíssim panorama a uns 1,000 metres d' altitud.

Lo día 22, montant una euga de la casa y acompanyat d' En Jaume Puig de ca' N Valent, del poble de Sant Esteve d' En Bas, vaig fer la següent excursió. Vaig sortir a las 5^h m.; als 15 minuts deixárem a la dreta del camí la casa de Pinós; als 10 més, passárem per lo *Hostal del Bellonch*; ab altres 20, baixárem al *Clot del Curriol* y atravesant la *riera de la Creu dels Boscans*, pujárem ab 10 més a la casa, de *Curriol* y ab altres 5 arribárem al extrem de un cingle desde hont s' ovira Rupit a vol d' aucell, produhint al excursionista tanta sorpresa com embadaliment lo contemplar a sos peus un panorama, que 's veu y s' admira, pero no s' explica.

Per medi de grahons tallats a pich en la roca viva del cingle, ab 5 minuts baixárem al antich y tipich poble de *Sant Miquel de Rupit*, edificat sobre volcánichs penyals plens de baumas, rodejat d' espadats cingles y voltat per tres rieras que s' juntan allí meteix. La més abundosa, que baixa del Serrat de Rupit y té aquest nom, reb lo tribut de las de Roca Llisans y de la Creu dels Boscans.

Corona lo sot de Rupit, dominant lo poble desde dalt de